

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΙΣΧΥΟΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Φτερνιάτη Άννα, Επίκουρη Καθηγήτρια
Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης (ΠΤΔΕ) Πανεπιστημίου
Πατρών

Mail: afterniati@upatras.gr

Η έρευνα χρηματοδοτείται από το ερευνητικό πρόγραμμα Καραθεοδωρή (2010-2013), με τίτλο «Η αποτελεσματικότητα των νέων εγχειριδίων για το γλωσσικό μάθημα του δημοτικού σχολείου αναφορικά με τις δεξιότητες γραμματισμού των μαθητών»: Πανεπιστήμιο Πατρών. Επιτροπή ερευνών. Ειδικός λογαριασμός κονδυλίων έρευνας. Πρόγραμμα βασικής έρευνας Κ. Καραθεοδωρή. Έργο D157.

Γραμματισμός (literacy)

- **κοινωνική πρακτική** που επαναπροσδιορίζεται κάθε φορά σε σχέση με το κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο λαμβάνει χώρα
- αφορά την **ικανότητα του ατόμου** να κατανοεί, να ερμηνεύει, να αντιμετωπίζει κριτικά και να παράγει όλα τα είδη λόγου και κειμένου που είναι απαραίτητα για την κοινωνία στην οποία ζει και γενικά να ελέγχει τη ζωή και το περιβάλλον του μέσω του γραπτού λόγου (Barton, Hamilton and Ivanic, 2000)

Παιδαγωγική του γραμματισμού (literacy pedagogy)

(βλ. Sydney school, ενδεικτικά: Johns, 2002· Macken et al., 1989)

- βασική μονάδα προσδιορισμού του γραμματισμού: **το κειμενικό είδος (*genre*)**, όπως αυτό διαμορφώνεται από την εκάστοτε κοινωνικοπολιτισμική πραγματικότητα
- η εξοικείωση και η τριβή των μαθητών με **αυθεντικά κείμενα που ανήκουν σε διαφορετικά κειμενικά είδη** (π.χ., αφηγηματικά, περιγραφικά, επιχειρηματολογικά), τα οποία είναι συνυφασμένα με την **πολιτισμική διάσταση της γλώσσας**, καθώς και η **γνώση των συμβάσεων σύνταξής τους** δίνουν σε αυτούς τη **δυνατότητα να συμμετέχουν στις κοινωνικές διαδικασίες** και έτσι να λειτουργούν αποτελεσματικά στις όποιες περιστάσεις επικοινωνίας (Collins & Blot, 2003· Baynham, 1995)

Παιδαγωγική του γραμματισμού (συνέχεια)

- κύριο μέσο του σχολικού γραμματισμού (Macken et al., 1989): η επεξεργασία και παραγωγή των γραπτών κυρίως κειμενικών ειδών που θεωρούνται σημαντικά για τον προσδιορισμό και τη μετάδοση της γνώσης σε ποικίλους τομείς, με σκοπό την **ανάπτυξη κριτικής γλωσσικής επίγνωσης** (critical language awareness) (Fairclough, 1992)
- πρόβλεψη επικοινωνιακών και **αλληλεπιδραστικών δραστηριοτήτων** (μαθητών και εκπαιδευτικού και των μαθητών μεταξύ τους) με πρακτικές που προωθούν τη **συνειδητοποίηση των κειμενικών ιδιαιτεροτήτων**, καθώς και η **διάθεση χρόνου για την επεξεργασία του γραπτού λόγου των μαθητών από τους ίδιους**
- η **γλώσσα** δεν αντιμετωπίζεται ως ένα στατικό προϊόν που κατασκευάζεται βάσει δεδομένων γραμματικοσυντακτικών κανόνων, αλλά ως ένα **δυναμικό σημειωτικό σύστημα**

- Τέτοια προγράμματα εκπαίδευσης έχουν ήδη εφαρμοστεί **διεθνώς**, με αξιοσημείωτη επιτυχία, τις τρεις τελευταίες δεκαετίες (Cope & Kalantzis, 1993· Richards & Renandya, 2002)

- Στην **Ελλάδα**: πρωτοβάθμια εκπαίδευση
 - ισχύον Πρόγραμμα Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας (ΥΠΕΠΘ. Π.Ι, 2003)
 - ισχύοντα εγχειρίδια και βιβλία δασκάλου για το γλωσσικό μάθημα (ΥΠΕΠΘ. Π.Ι, 2006α, 2006β).

Έρευνες σχετικά με

- το προηγούμενο διδακτικό υλικό
- την ποιότητα της διδασκαλίας της γλώσσας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση
- τι αποκάλυπτε για αυτήν η παραγωγή γραπτού λόγου των μαθητών

(Fterniati & Spinthourakis, 2004· Κουκουρίκου et al., τελ. πρόσπ. 25/11/2011· Κωστούλη, 1997, 1998· Παπούλια-Τζελέπη, 2000, 2000α, 2000β, 2001· Παπούλια και Μπλέκα, 2000· Papoulia-Tzelepi & Spinthourakis, 2000)

Εξετάστηκαν

- τα κοινά προβλήματα που αντιμετώπιζαν τα παιδιά διαφορετικών κοινωνικών ομάδων κατά την παραγωγή γραπτού κειμένου
- οι κοινωνικά προσδιοριζόμενες διαφορές στη χρήση της γλώσσας.

Αποτελέσματα

- η βαθμολογία των κειμενικών επιδόσεων του μεγαλύτερου ποσοστού των μαθητών συγκεντρωνόταν στις **μεσαίες και στις χαμηλές κυρίως κατηγορίες**
- η επιτυχία σχετιζόταν άμεσα με την **κοινωνικομορφωτική καταγωγή τους**

Αίτια

- η φύση του παλαιότερου διδακτικού υλικού -βασισμένου στη **δομική προσέγγιση** στη διδασκαλία της γλώσσας (*structural approach*) (Galisson, 1980)- και τις **συνακόλουθες διδακτικές πρακτικές**
- **έλλειψη** επαρκούς κατάρτισης και **επιμόρφωσης** των εκπαιδευτικών
- **αντίληψη** και πρακτικές που κυριαρχούσαν **για το γραπτό λόγο:**
 - αγνοούνταν η παραγωγή γραπτού λόγου στο σχολείο ως δυναμική γνωστική διαδικασία
 - παραγωγή γραπτού λόγου στο μέγιστο διάστημα των δεκαπέντε λεπτών, χωρίς προσχεδιασμό ή μετέπειτα επεξεργασία και χωρίς εφαρμογή τεχνικών αυτοαξιολόγησης και συλλογικής αξιολόγησης
 - δινόταν ως εργασία για το σπίτι

- *Πρόγραμμα Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Δημοτικό Σχολείο* (ΥΠΕΠΘ. Π.Ι, 2003)
- *Εγχειρίδια και βιβλία δασκάλου, για το γλωσσικό μάθημα* (ΥΠΕΠΘ. Π.Ι, 2006α, 2006β)

- **επικοινωνιακές και αλληλεπιδραστικές δραστηριότητες**
- **διάθεση χρόνου για την παραγωγή και επεξεργασία του γραπτού λόγου** των μαθητών από τους ίδιους και τους συμμαθητές τους στο σχολείο (Φτερνιάτη, 2007, 2008, 2010)

- οι **μέχρι τώρα** έρευνες επικεντρωμένες στο **διδακτικό υλικό** (βλ. ενδεικτικά Καψάλης και Κατσίκης, 2007· Ντίνας και Ξανθόπουλος, 2007· Φτερνιάτη, 2007, 2008, 2010)
- **διχάζονται οι απόψεις σχετικά με το βαθμό ευθυγράμμισης** των θεωρητικών και πρακτικών επιλογών των βιβλίων με τις σύγχρονες αρχές της διδακτικής των ζωντανών γλωσσών
- **ανάγκη για έρευνα που θα αξιολογεί τα αποτελέσματα της εφαρμογής ως προς το επίπεδο δεξιοτήτων γραμματισμού των μαθητών στην ίδια τη γλωσσική παραγωγή των μαθητών**
- **είναι αποτελεσματική η πρακτική του γλωσσικού μαθήματος στο ελληνικό δημοτικό σχολείο σήμερα, αναφορικά με τη διεύρυνση των δεξιοτήτων γραμματισμού των μαθητών;**

Σκοπός της έρευνας

- εξετάζονται οι δεξιότητες γραμματισμού των μαθητών κατά την παραγωγή βασικών κειμενικών ειδών (αφηγηματικό, περιγραφικό, επιχειρηματολογικό)
- Πιο συγκεκριμένα εξετάζονται:
 - οι διαφορές στο επίπεδο των δεξιοτήτων γραμματισμού στο γραπτό λόγο μαθητών της ΣΤ' δημοτικού, πριν (pre-test) και μετά (post-test) την πρώτη χρονιά εφαρμογής του ισχύοντος διδακτικού υλικού (2006-2007) και έξι χρόνια μετά την εφαρμογή του (2012) σε σχολεία τα οποία διαφοροποιούνται ως προς το κοινωνικό επίπεδο της περιοχής στην οποία λειτουργούν

επίσης εξετάζεται:

- κατά πόσο αυτές σχετίζονται με:
 - την **κοινωνικομορφωτική καταγωγή,**
 - τις **διδακτικές πρακτικές** που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί (χρόνος που αφιερώνεται στο γραπτό λόγο, χρήση ή μη τεχνικών αυτοαξιολόγησης κτλ.)
- διάρκεια έξι χρόνια (**2006-2012**)

Δείγμα

- ✓ **στρωματοποιημένη τυχαία δειγματοληψία** (stratified random sampling) (Robson (2007: 310)
- ✓ **ΣΤ' δημοτικού δέκα δημόσιων δημοτικών σχολείων** της Αχαΐας
- ✓ **εύπορες αστικές συνοικίες, υποβαθμισμένες περιαστικές, εύπορη πεδινή αγροτική κωμόπολη** (ημιαστική περιοχή) και **φτωχές ορεινές αγροτικές περιοχές.**
- ✓ **διαφοροποιούνται ως προς την κοινωνικομορφωτική καταγωγή των μαθητών**
- ✓ **πρώτη χρονιά, 151 μαθητές** (78 αγόρια και 73 κορίτσια): εξέταση **Οκτώβριο του 2006** (pre-test) και τον **Ιούνιο του 2007** (post-test)
- ✓ **έκτη χρονιά, 142 μαθητές** (73 κορίτσια και 69 αγόρια): εξέταση **Ιούνιο του 2012**

Εργαλεία συλλογής δεδομένων

- εφαρμογή του **τεστ της IEA** (International Association for the Evaluation of Educational Achievement, τελ. προσπ. 13/4/2010)
- **δύο ερωτηματολόγια**

1^ο εργαλείο: Τεστ ΙΕΑ:

➤ οργανωτικά χαρακτηριστικά **του αφηγηματικού** κειμενικού είδους

➤ **5** κατηγορίες ανάλυσης:

1. το **αφηγηματικό δομικό πρότυπο** (de Beaugrande & Dressler, 1981· Labov & Waletzky, 1967· VanDijk, 1980)

-**προσανατολισμός** (*orientation*) : πληροφορίες για τα πρόσωπα/ήρωες σε συνδυασμό με το τοπικό και το χρονικό πλαίσιο δράσης

- **εξέλιξη της δράσης** (*complicating action*): επαρκής πλοκή/ανάπτυξη της δράσης και των χαρακτήρων

-**κλείσιμο/κατάληξη** (*coda/resolution*):

2. το **σχολιασμό** (*evaluation*) πράξεων ή καταστάσεων και προσώπων-ηρώων (Κωστούλη, 1997, 1998)

3. τη **συνοχή** (*cohesion*) (Halliday & Hasan, 1976) χρήση χρονικών και αιτιακών δεικτών, παρελθοντικών χρόνων, αναφοράς

4. τη **συνεκτικότητα** (*coherence*) (Halliday & Hasan, 1976) : καταλληλότητα για το επικοινωνιακό πλαίσιο, εστιασμός

5. **γραμματικότητα και σημασιολογική αποδεκτότητα** (γραμματική και συντακτική ορθότητα του κειμένου, λεξιλόγιο κτλ.).

1^ο εργαλείο: Τεστ ΙΕΑ (συνέχεια):

- οργανωτικά χαρακτηριστικά **του περιγραφικού** κειμενικού είδους (Adam, 1999· Kintsch, W. 1980 · Knapp & Watkins 1994· Πολίτης, 2001)

- **5** κατηγορίες ανάλυσης:

- 1.** - **πληρότητα-επάρκεια** στην κατάθεση/εισαγωγή **πληροφοριών**
 - **οργάνωση των πληροφοριών** (ύπαρξη λογικής σειράς-ακολουθίας)
 - **ακρίβεια** της περιγραφής
- 2.** **συνοχή** (Halliday & Hasan, 1976) (χρήση γ' προσώπου, επιθέτων, επιρρημάτων, καταλληλότητα επιλογής χρόνου, χρήση αναφοράς κτλ.)
- 3.** **σχολιασμός** (προσωπικά σχόλια, σκέψεις και συναισθήματα)
- 4.** **συνεκτικότητα** (Halliday & Hasan, 1976) (καταλληλότητα για το επικοινωνιακό πλαίσιο, εστιασμός)
- 5.** **γραμματικότητα και η σημασιολογική αποδεκτότητα** των κειμένων (γραμματική και συντακτική ορθότητα του κειμένου, λεξιλόγιο κτλ.).

1^ο εργαλείο: Τεστ ΙΕΑ (συνέχεια):

- οργανωτικά χαρακτηριστικά του επιχειρηματολογικού είδους (Adam, 1999· Hyland, 1990· Knapp & Watkins 1994· Πολίτης, 2001)

- 5 κατηγορίες ανάλυσης:

1. - **πληρότητα και επάρκεια** κάθε μέρους της κειμενικής δομής της επιχειρηματολογίας (**εναρκτική φάση, κυρίως επιχειρηματολογία, κατάληξη**, π.χ. κατά πόσο στοιχειοθετείται **αιτιολόγηση ή απλή επεξήγηση**, αν συμπεριλαμβάνεται η **αντίθετη άποψη** κτλ.)
 - ύπαρξη **λογικής σειράς**
 - **είδος, αριθμός, βαθμός επεξεργασίας και σαφήνεια** των επιχειρημάτων
2. **συνοχή** (Halliday & Hasan, 1976): Εγκαθίδρυση **λογικών σχέσεων** και **σύνδεση απόψεων** με χρήση αιτιολογικών, συμπερασματικών, τελικών, αντιθετικών κ.α. συνδέσμων, δείκτες προσωπικής-υποκειμενικής προσέγγισης /απρόσωπης-αντικειμενικής προσέγγισης, καταλληλότητα επιλογής του χρόνου, χρήση αναφοράς
3. **τροπικότητα** (δείκτες πιθανολόγησης ή δεοντολογίας) (Hoye, 1997· Hyland & Milton, 1997· Πολίτης 2001).
4. **συνεκτικότητα** (Halliday & Hasan, 1976) (καταλληλότητα για το επικοινωνιακό πλαίσιο, εστιασμός)
5. **γραμματικότητα και σημασιολογική αποδεκτότητα** (γραμματική και συντακτική ορθότητα του κειμένου, λεξιλόγιο κτλ.).

- **είκοσι** επιμέρους κριτήρια/υποκατηγορίες ανάλυσης για κάθε κειμενικό είδος

- **πεντάβαθμη** κλίμακα αξιολόγησης

- άθροισμα της βαθμολογίας και των πέντε κατηγοριών σε περίπτωση άριστης επίδοσης για κάθε κειμενικό είδος :
100

- ✓ Κάθε γραπτό αξιολογήθηκε για όλες τις κατηγορίες ανάλυσης από δύο αξιολογητές και, σε περίπτωση διαφοράς πάνω από δύο μονάδες, και από τρίτον.

2^ο και 3^ο εργαλείο: δύο ερωτηματολόγια

1. ερωτηματολόγιο για μορφωτικό επίπεδο γονέων μαθητών

δεκάβαθμη κλίμακα μέτρησης: από τη μη φοίτηση στο δημοτικό σχολείο (1) μέχρι την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος (10)

2. ερωτηματολόγιο για δασκάλους των μαθητών που συμμετείχαν στην έρευνα

- **χρόνος** που διατίθεται στην παραγωγή γραπτού λόγου στην τάξη
- **τρόπος-χώρος** που γίνεται
- κατά πόσο εφαρμόζονται τεχνικές **αυτό- και ετεροαξιολόγησης**

Σκοπός των ερωτηματολογίων ήταν να συσχετιστούν τα παραπάνω δεδομένα με τις επιδόσεις των μαθητών.

Ανάλυση αποτελεσμάτων

Πίνακας 1. Μ.Ο επιδόσεων στο σύνολο των μαθητών στην αρχή και στο τέλος του 1^{ου} και στο τέλος του 6^{ου} έτους εφαρμογής και για τα τρία κειμενικά είδη

Κατηγορία	Μέσοι Όροι		Διαφορά		Διαφορά
	PRE-TEST 2006	POST- TEST 2007	Μέσων Όρων 2006 και 2007	2012	Μέσων Όρων 2007 και 2012
Αφηγηματική Ικανότητα	46,99	51,51	4,52*	53,10	1,59
Περιγραφική Ικανότητα	43,70	46,53	2,84*	51,89	5,35*
Επιχειρηματολογική Ικανότητα	41,19	42,27	1,08	46,69	4,42*
Σύνολο	131,88	140,31	8,44	151,68	11,36

* Στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο $\alpha=0,05$ (Δεν αφορά τα σύνολα)

Πίνακας 2. Μ.Ο. επιδόσεων ανά περιοχή σχολείου στην αρχή και στο τέλος του πρώτου έτους εφαρμογής (σχολικό έτος 2006-2007) και για τα τρία κειμενικά είδη

Περιοχή Σχολείου	ΟΡΕΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ			ΗΜΙΑΣΤΙΚΗ			ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΗ			ΑΣΤΙΚΗ		
	POST	PRE	Διαφ.	POST	PRE	Διαφ.	POST	PRE	Διαφ.	POST	PRE	Διαφ.
Κατηγορία												
Αφηγηματική Ικανότητα	46,31	41,26	5,05*	48,13	42,91	5,21*	46,64	44,39	2,25*	61,34	55,89	5,45*
Περιγραφική Ικανότητα	40,32	36,94	3,38	40,34	41,50	-1,16	43,05	40,81	2,24	56,60	52,19	4,42*
Επιχειρηματολο- γική Ικανότητα	35,57	33,39	2,18	39,19	39,34	-0,16	39,01	39,71	-0,69	51,10	48,92	2,19
Σύνολο	122,2	111,59	10,61	127,66	123,75	3,89	128,7	124,91	3,8	169,04	157	12,06

* Στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο $\alpha=0,05$ (Δεν αφορά τα σύνολα)

Πίνακας 3. Μ.Ο. επιδόσεων ανά έτος εξέτασης (τέλος πρώτου και έκτου χρόνου εφαρμογής) και ανά περιοχή σχολείου στο σύνολο των δύο δειγμάτων και για τα τρία κειμενικά είδη

Περιοχή Σχολείου	ΟΡΕΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ			ΗΜΙΑΣΤΙΚΗ			ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΗ			ΑΣΤΙΚΗ		
	2012	2007	Διαφορά	2012	2007	Διαφορά	2012	2007	Διαφορά	2012	2007	Διαφορά
Κατηγορία												
Αφηγηματική Ικανότητα	49,56	46,31	3,25	53,58	48,13	5,45	48,19	46,64	1,55	63,17	61,34	1,83
Περιγραφική Ικανότητα	46,01	40,90	5,12	53,56	40,34	13,21*	47,34	43,05	4,29	9,94	9,23	0,71
Επιχειρηματολο- γική Ικανότητα	40,04	35,57	4,47	48,32	39,19	9,13*	40,95	39,01	1,94	57,05	51,10	5,94*
Σύνολο	135,61	122,78	12,84	155,46	127,66	27,79	136,48	128,7	7,78	130,16	121,67	8,48

* Στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο $\alpha=0,05$ (Δεν αφορά τα σύνολα)

Πίνακας 4. Κατανομή της εκπαίδευσης των γονέων των μαθητών κατά περιοχή (μέσοι όροι δεκάβαθμης κλίμακας) ανά έτος εξέτασης και κειμενικό είδος

Μορφωτικό επίπεδο / Έτος	Αφηγηματική ικανότητα					Περιγραφική ικανότητα				Επιχειρηματολογική ικανότητα			
	2012		2007			2012		2007		2012		2007	
	Μ.Ο. Μορφ. Επισ. Πατέρα	Μ.Ο. Μορφ. Επισ. Μητέρας	Μ.Ο. Μορφ. Επισ. Πατέρα	Μ.Ο. Μορφ. Επισ. Μητέρας	Μ.Ο. Μορφ. Επισ. Πατέρα	Μ.Ο. Μορφ. Επισ. Μητέρας	Μ.Ο. Μορφ. Επισ. Πατέρα	Μ.Ο. Μορφ. Επισ. Μητέρας	Μ.Ο. Μορφ. Επισ. Πατέρα	Μ.Ο. Μορφ. Επισ. Μητέρας	Μ.Ο. Μορφ. Επισ. Πατέρα	Μ.Ο. Μορφ. Επισ. Μητέρας	
Περιοχή σχολείου													
ΑΣΤΙΚΗ	8,46	8,56	8,45	7,92	8,56	8,64	8,40	7,92	8,46	8,55	8,45	7,92	
ΗΜΙΑΣΤΙΚΗ	6,16	6,26	4,82	5,06	6,17	6,28	5,00	5,00	4,78	5,25	4,15	4,45	
ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΗ	4,78	5,25	4,23	4,60	4,69	5,22	4,16	4,35	6,16	6,26	5,06	5,31	
ΟΡΕΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ	3,78	3,86	3,05	3,43	3,78	3,86	3,12	3,32	3,78	3,86	3,05	3,43	
Σύνολο	5,79	5,99	5,46	5,51	5,73	5,94	5,50	5,44	5,79	5,97	5,49	5,51	

Η εκπαίδευση γονέων μετρήθηκε σε δεκάβαθμη κλίμακα, από τη μη φοίτηση στο δημοτικό σχολείο (1) μέχρι την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος (10).

Πίνακας 5. Συσχέτιση μεταξύ μορφωτικού επιπέδου πατέρα και επιδόσεων των μαθητών ανά έτος εξέτασης και κειμενικό είδος

		Αφηγηματική Ικανότητα		Περιγραφική Ικανότητα		Επιχειρηματολογική Ικανότητα	
		2012	2007	2012	2007	2012	2007
Εκπαίδευση πατέρα	Pearson Correlation	,313**	,575**	,441**	,449**	,457**	,497**
Εκπαίδευση μητέρας	Pearson Correlation	,419**	,554**	,470**	,475**	,466**	,506**

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Πίνακας 6. Μ.Ο. επιδόσεων ανά χώρο παραγωγής γραπτού λόγου και έτος εξέτασης

Πού πραγματοποιούν οι μαθητές την παραγωγή γραπτού λόγου;	Αφηγηματική Ικανότητα		Περιγραφική Ικανότητα		Επιχειρηματολογική Ικανότητα	
	2012	2007	2012	2007	2012	2007
Και στο σπίτι και στο σχολείο	51,69	47,62	51,69	42,98	46,63	38,49
Στο σχολείο	53,18	55,14	55,00	50,43	47,63	45,64

Πίνακας 7. Μ.Ο. επιδόσεων ανά τρόπο παραγωγής γραπτού λόγου και έτος εξέτασης

Με ποιο τρόπο γίνεται η διόρθωση των γραπτών των μαθητών;	Αφηγηματική Ικανότητα		Περιγραφική Ικανότητα		Επιχειρηματολογική Ικανότητα	
	2012	2007	2012	2007	2012	2007
Διορθώνει τα γραπτά μόνο ο δάσκαλος	47,14	44,48	45,25	38,38	40,46	35,54
Τα διορθώνουν κυρίως ο δάσκαλος αλλά και ο μαθητής	49,07	47,62	45,84	42,98	40,54	38,49
Γίνεται κυρίως αυτό/ετεροδιόρθωση (self/peer editing)	56,85	61,34	57,29	56,87	51,95	51,10

Πίνακας 8. Μ.Ο. επιδόσεων ανά χρόνο που διατίθεται για την παραγωγή γραπτού λόγου και έτος εξέτασης

Χρόνος που διατίθεται για την παραγωγή και τη διόρθωση του γραπτού λόγου	Αφηγηματική Ικανότητα		Περιγραφική Ικανότητα		Επιχειρηματολογική Ικανότητα	
	2012	2007	2012	2007	2012	2007
Έως είκοσι (20) λεπτά	---	43,53	---	41,98	---	36,32
Έως μία (1) ώρα	46,04	48,81	43,32	42,66	38,35	38,61
Έως δύο (2) ώρες	54,16	49,37	52,96	42,76	48,05	40,28
Έως τρεις (3) ώρες	56,09	57,30	56,00	53,48	49,91	47,41

Πίνακας 9. Κατανομή μαθητών ανά χώρο παραγωγής γραπτού λόγου και έτος εξέτασης

Πού πραγματοποιούν οι μαθητές την παραγωγή γραπτού λόγου;	Αφηγηματική ικανότητα				Περιγραφική ικανότητα				Επιχειρηματολογική ικανότητα			
	2012		2007		2012		2007		2012		2007	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Και στο σπίτι και στο σχολείο	8	5,6	72	47,7	8	5,9	65	47,1	8	5,8	69	46,9
Στο σχολείο	134	94,4	79	52,3	127	94,1	73	52,9	131	94,2	78	53,1
Total	142	100,0	151	100,0	135	100,0	138	100,0	139	100,0	147	100,0

Πίνακας 10. Κατανομή μαθητών ανά τρόπο παραγωγής γραπτού λόγου και έτος εξέτασης

Με ποιο τρόπο γίνεται η διόρθωση των γραπτών των μαθητών;	Αφηγηματική ικανότητα				Περιγραφική ικανότητα				Επιχειρηματολογική ικανότητα			
	2012		2007		2012		2007		2012		2007	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Διορθώνει (edit) τα γραπτά μόνο ο δάσκαλος	14	9,9	72	47,7	14	10,4	65	47,1	14	10,1	69	46,9
Τα διορθώνουν κυρίως ο δάσκαλος αλλά και ο μαθητής	51	35,9	27	17,9	49	36,3	24	17,4	50	36,0	26	17,7
Γίνεται κυρίως αυτό/ετεροδιόρθωση (self/peer editing)	77	54,2	52	34,4	72	53,3	49	35,5	75	54,0	52	35,4
Total	142	100,0	151	100,0	135	100,0	138	100,0	139	100,0	147	100,0

Πίνακας 11. Κατανομή μαθητών ανά χρόνο παραγωγής γραπτού λόγου και έτος εξέτασης

Χρόνος που διατίθεται για την παραγωγή και τη διόρθωση του γραπτού λόγου	Αφηγηματική ικανότητα				Περιγραφική ικανότητα				Επιχειρηματολογική ικανότητα			
	2012		2007		2012		2007		2012		2007	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Έως είκοσι (20) λεπτά	---	---	40	26,5	---	---	36	26,1	---	---	38	25,9
Έως μία (1) ώρα	24	16,9	21	13,9	22	16,3	18	13,0	24	17,3	20	13,6
Έως δύο (2) ώρες	95	66,9	28	18,5	91	67,4	27	19,6	92	66,2	27	18,4
Έως τρεις (3) ώρες	23	16,2	62	41,1	22	16,3	57	41,3	23	16,5	62	42,2
Total	142	100,0	151	100,0	135	100,0	138	100,0	139	100,0	147	100,0

Συμπεράσματα

- Τα αποτελέσματα παρέχουν ενδείξεις ότι μετά την εφαρμογή του ισχύοντος διδακτικού υλικού, και των συνακόλουθων διδακτικών πρακτικών, εφόσον σε κάποιες περιπτώσεις υιοθετήθηκαν, **σημειώνεται αρκετά μεγάλη πρόοδος** στις επιδόσεις των μαθητών, αφού η βαθμολογία τους εμφανίζει σημαντική διαφορά και από το pre στο post-test της πρώτης χρονιάς, αλλά και κατά την εξέταση μετά από έξι χρόνια.
- Αναλυτικότερα, στο **αφηγηματικό** κείμενο επιδεικνύουν την **υψηλότερη συνολικά επίδοση** και στις τρεις φάσεις, αλλά και το **μεγαλύτερο μέρος της βελτίωσής τους ήδη από την πρώτη χρονιά** της εφαρμογής του υλικού, ενώ στο **περιγραφικό** και κυρίως στο **επιχειρηματολογικό** η **μεγαλύτερη βελτίωση** παρουσιάζεται στην **έκτη χρονιά**.

Συμπεράσματα (συνέχεια)

- **Οι επιδόσεις σχετίζονται με τις διαφορετικές διδακτικές πρακτικές που εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί, όσον αφορά την παραγωγή του γραπτού λόγου των μαθητών και με την κοινωνικομορφωτική προέλευση των μαθητών.**
- **Ειδικότερα, όπως φαίνεται, βοηθήθηκαν, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, και οι μαθητές που προέρχονταν από προνομιούχα κοινωνικά περιβάλλοντα, αλλά και ένα μεγάλο μέρος των λιγότερο ευνοημένων μαθητών, όπως έχει φανεί και από προηγούμενες έρευνες σε άλλες χώρες, αλλά και στην Ελλάδα, στις οποίες εφαρμόστηκαν προγράμματα με σχετικές αρχές**

Συμπεράσματα (συνέχεια)

- Όμως διαπιστώνεται ότι, **παρόλη τη βελτίωση**, το σύνολο των μαθητών του δείγματος συνεχίζει να εμφανίζει **μέτριες επιδόσεις** όσον αφορά τις δεξιότητες γραμματισμού τους.
- Στο **αφηγηματικό** κείμενο οι βαθμολογίες στα μεγαλύτερα ποσοστά των μαθητών συγκεντρώνεται **στη μεσαία κατηγορία**, ενώ, όσον αφορά **το περιγραφικό και το επιχειρηματολογικό** κείμενο, οι επιδόσεις είναι **ακόμα χαμηλότερες**.
- Συναρτώνται δε σε κάθε περίπτωση με την **κοινωνικομορφωτική προέλευση** των μαθητών, παρότι με την πάροδο του χρόνου εφαρμογής το παραπάνω συμβαίνει σε μικρότερο βαθμό.

Συμπεράσματα (συνέχεια)

- **Οι αντιλήψεις και οι πρακτικές που θεωρήθηκαν ως ένα από τα αίτια των αποθαρρυντικών αποτελεσμάτων παλαιότερων ερευνών (βλ. Εισαγωγή) φαίνεται να επιβιώνουν** και μετά την εισαγωγή του ισχύοντος διδακτικού υλικού στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, όπως φαίνεται και από τις απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο των δασκάλων, όπου υπάρχουν κάποιες περιπτώσεις κατά τις οποίες ο γραπτός λόγος δίνεται και για το σπίτι.
- Όταν γίνεται στο σχολείο δε, διατίθεται σε κάποιες περιπτώσεις **λίγος χρόνος** για την παραγωγή και επεξεργασία του και σε κάποιες περιπτώσεις δεν εφαρμόζονται καθόλου **αλληλεπιδραστικές τεχνικές** και τεχνικές **αυτό- και ετεροδιόρθωσης**, παρότι η κατάσταση **βελτιώνεται μετά από έξι χρόνια εφαρμογής**

Συμπεράσματα (συνέχεια)

- Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι **τα παραπάνω αποτελούν αιτία** για τις μέτριες επιδόσεις των μαθητών, και πριν και μετά την εφαρμογή του διδακτικού υλικού, παρόλη τη σημαντική βελτίωση που εμφάνισαν μετά την εφαρμογή.
- Αυτό συμβαίνει επειδή η εκπόνηση και εφαρμογή διδακτικού υλικού με βάση σύγχρονες διδακτικές αρχές από μόνη της δεν επαρκεί. Αναγκαία συνθήκη είναι η **κατάλληλη και ουσιαστική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών**, ώστε το διδακτικό υλικό να εφαρμοστεί σωστά και να αποδώσει όλη τη δυνατή ωφέλεια.

Ευχαριστώ για
την προσοχή
σας!!!